

Postmusei filatelistiska bibliotek.

Av Nils Strandell

Det torde kanske kunna ha sitt intresse, att jag här meddelar något om tillkomsten av detta bibliotek. Frimärkssamlare sedan pojåkåren blev jag — särskilt under min studietid i Uppsala i slutet på 1890-talet — på det klara med, att det enda rationella sättet att låta detta liebhäveri komma till sin rätt är, att samlandet får gå hand i hand med studiet av tillgänglig facklitteratur på respektive områden. Eftersom jag då samlade "hela världen" — vilket var brukligt vid den tiden — blev det alltså fråga om utblickar över vida filatelistiska fält. Jag började därför omkring sekelskiftet uppläggandet av ett fackbibliotek, som grupperades efter enhetliga synpunkter. Till dessa återkommer jag här nedan.

Jag fortsatte, utan att vare sig det första eller andra världskriget vållade alltför stora bekymmer, oförtrutet med utbyggnaden av boksamlingen under bortåt 45 år. En viss lättnad i anskaffningsmöjligheterna innebar min verksamhet som svensk redaktör för Nordisk Filatelistisk Tidskrift, ett bekant organ för det Nordiska Filatelist-Förbundet. Många tidskrifter kommo i byte mot denna förbundetstidskrift, och förlag över hela världen plögade sända mig recensionsexemplar av nyutkomna böcker i och för omnämmande i tidskriftens spalter. Under en lång följd av år var Nordisk Filatelistisk Tidskrift bland hela världens fackorgan den tidskrift, som hade de utförligaste litteraturöversikterna.

Den mesta filatelistiska facklitteratur, som såg dagen i hela världen från början av 1900-talet, blev på så sätt representerad i boksamlingen, men dessutom inköpte jag givetvis mycket material från äldre decennier. Jag tog med fackarbeten på alla språk, exempelvis ryska, tjeckiska, polska, finska, ungerska och japanska, emedan jag redan från början utgick ifrån, att biblioteket skulle kunna bli användbart även ur vida, internationella synpunkter.

Katalogiseringen gjordes på engelska, därför att detta språk under de hittillsvarande skedena inom filatelen intagit den oomstridda rangplatsen av universalspråk. Modellen till den bibliotekstekniska beskrivningen hämtades från British Museum i London, över vars filatelistiska bokskatt (en donation till museet av framlidne Earl of Crawford) Sir Edward Bacon utgivit en imponerande katalog i stort folioformat. Ett exemplar av detta sällsynta verk finnes f. ö. i Postmuseum. Sir Edward var

under många år kurator för kung Georg V:s magnifika samlingar i Buckingham Palace.

I början av 1940-talet hade boksamlingen antagit sådana dimensioner, att endast två alternativ kunde ifrågakomma. Antingen måste jag själv till följd av utrymmesbrist ge mig iväg eller också hade detta öde att drabba biblioteket. Det fanns 16 bokhyllor i den lilla våningen, och dessutom hade allt tillgängligt utrymme i källare och på vind anlitats.

19 *Bibliotekets lärum.*

Enligt mina kartotek uppgick antalet poster i boksamlingen till i det närmaste 15.000. Jag gjorde upp ett fullständigt inventarium och dristade mig att erbjuda K. Generalpoststyrelsen förvärvet av samlingen. Motiveringen var, syntes det mig, plausibel. Eftersom Postmuseum var ägare till så stora frimärksskatter (icke minst till följd av Lagerlöfsdonationerna) kunde det förefalla lämpligt att komplettera dessa med tillhörande facklitteratur.

Efter avgivet yttrande från styrelsen för Postmusei Vänner, som tillstyrkte förvärvet, ingick K. Generalpoststyrelsen till regeringen med hemställan om att för ändamålet få disponera vissa medel influtna vid

1943 års försäljning av frimärksmakulatur. Framställningen bifölls av regeringen, och mot slutet av 1943 överfördes det mäktiga bokbeståndet till lokaler, som mera lämpade sig för förvaring — och komplettering — än en privat våning! Att denna sak fördes i hamn berodde i mycket hög grad på dåvarande generaldirektören Anders Örnes positiva inställning till och förståelse för den filatelistiska litteraturens betydelse som bildningsmoment för frimärkssamlare.

Bibliotekets gruppering.

Den första gruppen utgöres av *monografier*, d. v. s. handböcker och studier angående enskilda länders filatelistika. Hit ha också medräknats handboksmässigt utarbetade specialkataloger över resp. områden. Bockerna äro ordnade landvis efter författarenamn i bokstavsföljd.

I kartoteket finnes ett särskilt kort för varje bok. Detta gäller för bibliotekets alla grupper.

Många dedikationsexemplar ha autofrafer av internationellt berömda författare i olika länder. Där finnas arbeten, som utgivits i ytterst begränsade editioner — t. o. m. i så små upplagor som 25—50 stycken. Ett stort antal böcker inom denna grupp voro redan vid tiden före det första världskriget sällsynta och svåra att uppbringa, ett förhållande som ytterligare accentuerats genom verkningarna av andra världskriget.

På monografikorten förekomma rikhaltiga hänvisningar till korten för frimärksauktioner. Vid de tillfällen, då enskilda länders frimärken varit speciellt förnämligt representerade — genom stora special- och studiesamlingar — ha hänvisningar gjorts på monografikorten för respektive länder. Detta system har visat sig vara mycket givande, då det gäller att studera olika länders sällsyntare filatelistika.

Nästa grupp utgöres av *allmänna handböcker*, d. v. s. orienteringslitteratur för "unga samlare av alla åldrar". Många av dessa böcker äro vad man kan kalla för "filatelistiska elementarläror", andra gå något djupare i de olika spörsmålen och kunna betraktas som filatelistiska handböcker. Alla dessa äro i biblioteket ordnade efter författarenamn i bokstavsföljd. Fred J. Melville hette en engelsk journalist, som mer än någon annan över huvud taget verkat för popularisering av frimärkssamlandet. Han är död sedan många år tillbaka. I denna grupp i vårt bibliotek är det icke mindre än 34 böcker, som bära hans författarnamn. En annan mycket verksam engelsk filatelist, fortfarande i livet, heter Stanley Phillips. Han är representerad av 13 böcker. Man skulle inte kunna tro, att Mr. Phillips egentliga yrke är frimärkshandlarens. Han är nämligen chef för världsfirman Stanley Gibbons i London!

Sedan ha vi handböcker om *essayer* och *nytryck*. Efter att under tidigare skeden ha varit "Veilchen die im Verborgenen blühen" ha dessa bägge kategorier efter hand bragts fram i allt klarare rampljus. Det allt intensivare studiet inom postal och filatelistisk historia ha kommit dessa "frimärkenas föregångare" och "frimärkenas gengångare" — som man populärt kan kalla dessa bägge märkeskategorier — att bli föremål för stor uppmärksamhet i alla länder.

Handböcker om *förfalskningar*. Det finnes många intressanta verk på olika språk inom denna grupp, som ur samlaresynpunkt är utomordentligt viktig. Falsifikaten utgöra som bekant en kräftska inom filatelen, och det ligger i varje samlares intresse att skaffa sig åtminstone elementära insikter på detta område. — I detta sammanhang bör lämpligen framhållas, att Postmuseum för några år sedan utökade sitt innehav av studiematerial genom förvärv av den framlidne, mycket kunnige filatelisten Gustaf Olofssons efterlämnade specialsamling av falsifikat från hela världen.

Nästa grupp, handböcker om *filatelistisk litteratur*, rymmer flera bibliofila sällsyntheter som utkommit blott i ringa antal exemplar. Jag vill nämna följande exempel: Anderson & Smith: *Early English Literature 1862/65* (upplaga 120 exemplar); Sir Edward Denny Bacon: *Catalogue of the Philatelic Library of the Earl of Crawford* (monumentalverk om 472 ss i folioformat); Pierre Mahé (Ferraris sekreterare) liten bibliofilupplaga om de tidigaste franska handlarekatalogerna, med talrika facsimil, och amerikanen Ricketts väldiga arbeten om U.S.A:s filatelistiska litteratur (editionen begränsad till 100 exemplar).

Så komma vi till *filatelistiska handböcker* resp. *studier* inom *historia* och *geografi* (inklusive filatelistiska kartverk), ävensom *posthistoria*.

En intressant grupp utgöres av *färgkartorna*. För samlaren innebär det ofta nog stora svårigheter att vänja sig vid exakta nyansbestämningar. Det är visserligen sant, att endast ett av naturen givet färgsinne och mångårig träning kunna giva ett fullgott resultat, men icke desto mindre må framhållas, att åtskilliga "färgkartor" under årens lopp utkommit, vilka samlaren med fördel kan begagna sig av på ett mera elementärt stadium. Här i biblioteket finnas alla de arbeten, som sett dagen på området. Ett par må särskilt framhållas: Ohrts "Farbtafeln" (Düsseldorf 1906, ett sällsynt verk med 33 stora färgplanscher) och Baumanns "Neue Farbentokarte" (1912), som ger färgprov på "1359 systematisch abgestufte Farbentöne". Vidare ett verk på svenska av O. Göransson: "Färgskalan 212", med 13 färgplanscher.

En grupp för filatelistiska arbeten som ha beröring med *skönlitteratur* och de *sköna konsterna*. Här finna vi bl.a. romaner med filatelistiskt inslag, filatelistiska detektivhistorier, filatelistiska memoarer (såsom den namnkunnige tenoren Leo Slezaks) och G. A. Higletts "samlade verk", en komplett kollektion med originalmärken illustrerade broschyrer. Higlett var en stor humorist med gedigen bildning. Sin syn på de lättare aspekterna i den filatelistiska tillvaron delgav han under årens lopp sina vänner och bekanta på sitt särskilda lilla vis. Tecknares och gravörers misstag vid frimärkenas framställning, många länders egendomliga bildval för vissa frimärken uppkallade skämtaren i honom, och så skrev han en liten broschyr med elegant utstyrsel, där kritiken alltid var träffande och underhållande. Alla de små skrifterna hade som illustrationsmaterial just de frimärken — i obegagnat skick — som i respektive fall voro föremål för hans skämtsamma kritik. Upplagorna av de små skrifterna varierade mellan 50 och 100 exemplar. Blott ett par kompletta satser existera över huvud taget av dessa på världsmarknaden mycket eftersökta broschyrer. I vårt bibliotek finnes den ena serien.

Vad konsthistoria beträffar finnas flera arbeten, där frimärkena skärskådas från artistiska eller grafiska synpunkter. I denna grupp ingå också böcker om *heraldik*: vapenstudier beträffande olika länders frimärken med sådana motiv.

I nästa grupp finna vi en kollektion av *album* för *frimärkssamlare*, avsedd att belysa utvecklingen allt ifrån de äldsta typerna.

Trycksaker ang. filatelistiska *utställningar* och *kongresser*. Här finnes ett ur referenssynpunkt synnerligen värdefullt internationellt arkiv beträffande under åren föranstaltade arrangement av dessa slag. De stora expositions katalogerna med deras ofta noggranna beskrivningar över utställda special- och studie-samlingar äro av mycket stort intresse icke blott för samlare av vår generation. I arkivet finnas vidare förteckningar över vid de olika expositionerna utdelade utmärkelserna, trycksaker innehållande föredrag hållna vid internationella kongresser o. s. v.

Föreningsstadgar, medlemsförteckningar, årsberättelser, festskrifter. Även inom denna grupp har allt sedan sekelskiftet systematiskt inordnats allt tillgängligt material, vilket ofta nog är av värde för referensändamål. *Årsböcker* och *adresskalendrar*. I denna sektion finnes ett rikhaltigt material. Inordnandet alfabetiskt efter författarenamn.

Auktionskataloger. Denna grupp torde få anses tillhöra en av de viktigaste i biblioteket. Många samlare låta av oförklarlig anledning auktionskatalogerna hamna i papperskorgen efter det omedelbara be-

nyttjandet, utan att inse deras värde i ett referensarkiv. Det stora flertalet av dessa kataloger innehåller förnämliga planscher (emellanåt även sådana i färgtryck), vilka äro av stort intresse då det gäller sällsyntare saker, som samlarna i regel icke kunna få skåda in natura. Specialsam-laren på ett visst land kan i ett referensarkiv av sådana kataloger in-hämta många nyttiga anvisningar. Jag skulle tro, att det inte finnes något annat bibliotek i världen, som har ett sådant bestånd av detta material från alla stora, internationella auktionstillfällen. Insynen i dessa kataloger underlättas i hög grad genom beskrivningar på kartotekskorten. De värdefullaste posterna inom denna grupp utgöras av katalogerna över Ferraris kollektioner, vilka vid försäljningarna inbragte över 6½ miljoner sv. kr. samt över amerikanen Arthur Hinds oerhörda kvarlåten-skap, som såldes för ungefär 3½ miljoner sv. kr. Dessa bägge katalog-sviter, representerade tillsammans ett så fantastiskt försäljningsresultat som 10 miljoner sv. kr. ha — i likhet med hundratals andra, både tidi-gare och senare auktionskataloger — avbildningar av och beskrivningar över all världens stora och allra största rariteter, vilka här kunna studeras av samtid och eftervärld.

Den näst sista gruppen utgöres av *kataloger* och *prislistor*. Pris-utvecklingen på det filatelistiska området har alltid tilldragit sig stor uppmärksamhet, och marknadsundersökningar äro ofta av stort intresse. Det är ju också i viss mån denna prisutveckling, som bragt filateliens till dess nuvarande ställning. Dessutom ha specialkatalogerna betydelse ur rent filatelistisk synpunkt. — Den allmänna tendensen i samlarekretsar har allt sedan samlandets begynnelse varit den, att kataloger och pris-listor kastats bort, sedan de "föråldrats" i och med att en ny upplaga sett dagen. De filatelistiska biblioteken äro i allmänhet rätt vanlottade i fråga om sådan litteratur, men denna boksamling utgör i varje fall ett undantag från den allmänna regeln.

Tidskrifterna representera den sista sektionen i biblioteket. Den är — jämte monografierna och handböckerna — den viktigaste och är mycket rikhaltigt representerad. Alla de mera betydande facktidskrif-terna i hela världen finnas här tillgängliga för studieändamål. Jag har allt sedan jag började samlandet lagt särskild vikt vid att — där så över huvud taget varit möjligt — skaffa varje årgång i absolut komplett skick, med omslag och alla bilagor.

Det nuvarande beståndet i biblioteket torde uppgå till c:a 18.000 poster.

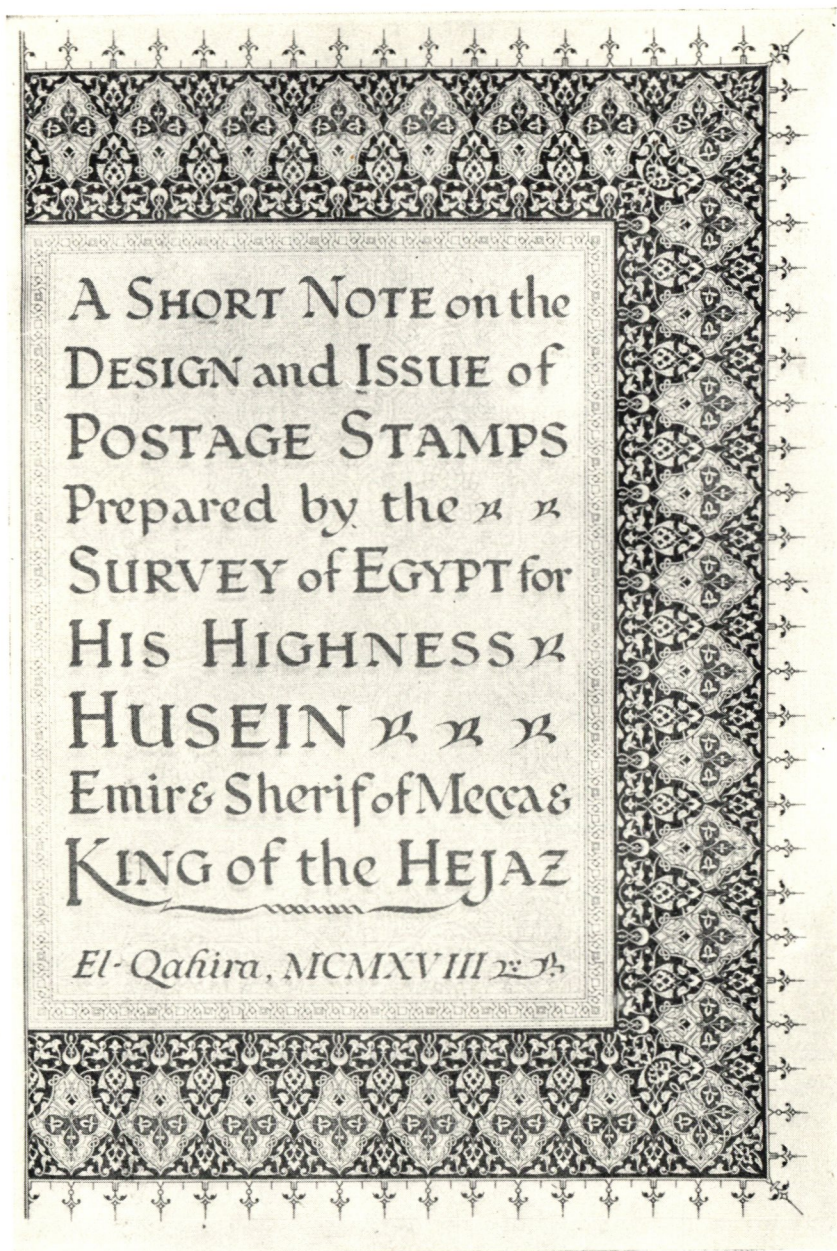
Nyanskaffning av litteratur.

Bortåt ett hundratal tidskrifter från världens alla hörn anlända till biblioteket — eliten av den periodiska filatelistiska litteratur som utges. Anskaffningen av dessa har tvåfaldigt syfte. Dels kompletteras bibliotekets tidskriftsbestånd med dessa nya årgångar, dels utgöra dessa tidskrifter en absolut nödvändig informationskälla för den som sköter biblioteket. Det är ju så, att undan för undan nya större eller mindre filatelistiska verk publiceras i alla kulturländer. Den enda möjligheten att få kännedom om sådana nyutkomna litterära alster erbjödes på så sätt, att bibliotekarien får uppmärksamma de annonser om och recensioner av sådana nyheter, som förekomma i de större fackorganen i olika länder. Han har att i en liggare anteckna namn och adresser på de förlag, som komma i fråga för varje bok, samt utskriwa rekvisitioner som Postmuseum skickar direkt till förlagen. Före det första världskriget funnos både i England och Förenta staterna litteraturhandlare, som i abonnement levererade litterära nyheter, men de trassliga internationella valutaförhållandena ha tills vidare omöjliggjort denna form för rekrytering av bokbeståndet.

Trots alla svårigheter fortgår emellertid regelbunden anskaffning av ny litteratur, så att man utan överdrift kan hävda, att intet nytt filatelistiskt verk av betydighet publiceras någonstans i världen, som inte hittar fram till de digra bokhyllorna i Lilla Nygatan 6 i Stockholm.

Artikelregistret.

I detta sammanhang skulle jag vilja nämna några ord om det i biblioteket befintliga artikelregistret. För att på snabbaste möjliga sätt kunna få reda på *artiklar i fackpressen*, som behandla enskilda länders frimärken, började jag år 1908 att utarbeta ett landvis ordnat register — för Europas länder — avsett att utgöra ett slags supplement till den stora Kohlhandboken. Totalantalet registrerade artiklar uppgår till c:a 17.000. Det sista världskriget vållade svårt avbräck för utarbetandet av detta referensarkiv. Den postala avspärningen var som bekant kraftig, och flertalet utländska tidskrifter kunde icke anskaffas förr än efter krigets slut. Artikelregistret kunde av denna anledning icke fullföljas under flera krigsår, och till fortsättning av arbetet, sedan väl postförbindelserna kommit in i sina gamla banor, har det hittills saknats arbetskraft. Registret omfattar åren 1908—1940 (för de skandinaviska tidskrifterna går det fram till 1945).

A SHORT NOTE on the
DESIGN and ISSUE of
POSTAGE STAMPS
Prepared by the *x x*
SURVEY of EGYPT for
HIS HIGHNESS *x*
HUSEIN *x x x*
Emir & Sherif of Mecca &
KING of the HEJAZ

El-Qahira, MCMXVIII ٢٥ ١٣

20. Titelsida i det av Survey of Egypt utgivna praktverket om Hedjas' första emission.

Trots den begränsning i omfattningen, som artikelregistret fått genom världskrigets inverkan, har det visat sig vara till betydande nytta. Framstående forskare i de nordiska länderna ha varit i tillfälle att i biblioteket komplettera och revidera manuskript till planerade nya publikationer i respektive länder med tillhjälp av artikelregistret, som visat sig ovärderligt för sådana ändamål. I förbigående må påpekas, att det icke torde finnas något annat filatelistiskt bibliotek i hela världen, som förfogar över ett sådant uppslagsregister.

En rundvandring i biblioteket.

Om någon besökare tilläventyrs skulle föreställa sig, att en rundgång bland bokhyllorna vore en dammig och ointressant affär, bleve han snart tagen ur en sådan villfarelse. Det finnes ett stort antal böcker — och bland dem många riktiga praktverk — som, om man får göra ett och annat ingrepp i beståndet, visa sig vara högst charmerande bekant-skaper. Jag skall försöka att göra mig till "färdledare" på en — på måfå arrangerad — exkursion.

Hawaiis filatelistiska skatter och arabisk bokkonst.

I en av monografihyllorna står en elegant volym "Hawaiian Numerals" med en mångfald planscher. Dess författare var Henry J. Crocker (1909). C. var en mycket rik bankir i San Francisco med ett över hela Californien och U.S.A. i övrigt bekant namn. Han skildrar här Hawaii-öarnas postala och filatelistiska historia från tiden för frimärkenas införande i början av 1850-talet. Dessa begagnades nästan uteslutande av missionärerna på ögruppen, ty dessa voro de enda läs- och skrivkunniga. — Den filatelistiska skildringen baserar sig på Crockers mycket stora samling, som år 1906, då San Francisco utsattes för en fruktansvärd jordbävning och även Crockers hem härjades, befann sig på en utställning i New York och på så sätt räddades.

Vi göra ett stickprov strax bredvid och finna en högst märkvärdig bok. Det var i juni 1916 som Hussein, storsheriff av Mekka, sedermera emir och sheriff av Mekka och konung av Hedjaz, bröt ut sitt land ur det ottomanska väldet. År 1918 lät Survey of Egypt framställa en särdeles exklusiv monografi (i endast 200 exemplar) över Hedjaz' första frimärken, vilken tillägnades Hussein. Man har här en exposé över tillblivelsen av denna emission, och på ett dussin planscher lämnas illustrationer i färg över den grafiska utvecklingen av alla de försöksmärken, som blivit gjorda, fram till det definitiva utförandet. På en

frontispisplansch har inmonterats en komplett sats av frimärkena. Den har fått en utsökt infattning i arabeskmönster efter original i Arabiska konstmuseet i Cairo. — Utöver det trycktekniska och filatelistiska återges en del officiella skrivelser i ärendet, vilka för en europé ha stark orientalistisk doft. De äro så väsensskilda från vår världsdels kungörelser och officiella skrivelser. Eller vad sägs om följande (utdrag ur) brev från Abd el Qadir, direktör för post och telegraf i Mekka, till sheriffen:

”Till Hans Höghet Sheriffen i det Heliga Mekka och dess upphöjde Emir, vår Härskare och allas Härskare. Må Allah bevara hans Storhet!

Slaven får överlämna frimärkena tillsammans med det brev, innehållande desamma, som skickats till Eder slav. Han har mottagit dem . . . etc. etc.

Slaven Abd el Qadir.”

Om Kashmirs filateli.

Alldeles i närheten finna vi ett stort praktverk: ”The Stamps of Jammu and Kashmir” av engelsmännen Séfi och Mortimer (1937). Detta furstendöme har efter den indiska revolutionen kommit att intaga en viss nyckelställning i de heta diskussionerna mellan det nya Indien och det muhammedanska Pakistan. För frimärkssamlarna ha Kashmirs frimärken alltid utgjort ett svårt område till följd av alla de efterapningar, som blivit gjorda av dessa i och för sig i västerlänningens ögon så kufiska frankotecken. Ett sextiotal planscher kunna rådfrågas, då det gäller att skilja ”agnarna från vetet”, d. v. s. de äkta frimärkena från imitationerna. Men filatelisten i djupare mening vill veta mera om detta för sin naturskönhet berömda land. Det får han också här. Ett litet stilprov:

”Landet har överallt i dalarna kvarlevor av sin gamla kultur bl. a. i form av gamla tempel med nästan egyptisk enkelhet och motståndskraft mot seklernas påfrestningar. Det märkligaste templet finnes vid Martand, som har det underbaraste läget för någon byggnad i världen — mycket skönare än Parthenons eller Escorials.”

Så förflytta vi oss för en stund över till den nya världen och läsa — i postalt-filatelistiskt sammanhang — om en period i

Mexicos historia,

närmare bestämt kejsar Maximilians olycksöde i det för honom nya och främmande landet. En excentrisk yankee, Mr. Walter Clarke Bellows, utgav år 1909 en volym med titeln ”Campeche”. C. är en av Mexicos stater, belägna utmed Yukutangolfen. Under orosåren utgavos i Cam-

peche provisoriska frimärken, vilka äro stora sällsyntheter. Författaren skärskådar dem i de större postala och historiska sammanhangen. Det ifrågavarande praktverket utgavs i en upplaga om endast 100 exemplar och framställdes på handgjort, marmorerat mexikanskt linnepapper (s. k. onyxpapper) med trimmade marginaler. Författaren skrev i sitt dedikationsexemplar till mig så här: — "For love of a thing we do strange things at times, and philately illustrates this over and over again." — Så sant som sagt.

För att taga ännu ett exotiskt exempel välja vi — fortfarande bland monografierna — ett mäktigt standardverk om

Japans frimärken

av framlidne Mr. Tracey Woodward (1928). Det finnes, även i vårt bibliotek, många specialarbeten om frimärkena i den uppgående solens land, och flera av dem ha f. ö. fina färgplanscher av frimärkena, men detta verk i två digra band i kvartsformat är det monumentalaste. Det har dessutom 250 planscher med avbildningar av helark m. m. ur författarens kollektioner. Vid läsningen av denna stora monografi får man ett starkt intryck av dess skapare. Vid de stora världsutställningarna var han alltid den omdömesgille experten på de ostasiatiska frimärksländerna. Typen hade kinesiskt inslag, och han levde i mångt och mycket i Österns föreställningsvärld. Kinesiska och japanska behärskade han lika osvikligt som de europeiska kulturspråken. Tidigare verksam i Shanghai flyttade han över till Europa, och i en charmant villa "Château Millefleurs" i det vackra Gironde kunde hans vänner få beskåda hans fantastiska studiesamlingar av Japans frimärken, de största som dittills sammanbragts, i ett par hundra volymer. Efter hans död ha dessa skingrats, men hans om stor förfining vittnande monumentalverk om Japans frimärken skall bestå.

— — —

Ja, detta var endast ett till omfånget skäligen obetydligt stickprov bland monografierna. Dessas antal närmar sig nu snabbt 2.000-talet. Men på samma sätt förhåller det sig med de andra grupperna i detta innehållsrika bibliotek. Bildat och kunskapsrikt folk i alla kulturländer ha, utifrån filatelistiska synpunkter, givit ut läsvärda studier, där frimärkena inordnas i de större sammanhangen: postal historia, världshistoria, geografi, litteratur- och konsthistoria, etnografi, heraldik och ännu mycket annat!

Filatelien är, enligt min mening, icke i sig själv någon vetenskap, men det allvarliga studiet av frimärkena utgör, kan man säga, en förgård till många vetenskaper och även de bildande konsterna.

Besöksfrekvensen i biblioteket.

Med avseende på denna torde några kommentarer vara på sin plats. Sedan mitt av postverket förvärvade bibliotek blivit inordnat i Postmuseum, öppnades det för allmänheten den 17 maj 1944. Enligt den bok, där varje besökare har att skriva sitt namn, har frekvensen under de hittills gångna åren växlat mellan 400 och 500 per år. Biblioteket har hållits tillgängligt för allmänheten varje onsdag (kl. 13—15) och torsdag (kl. 19—21). (Under sommarmånaderna är biblioteket öppet endast på onsdagarna.) In alles hålles alltså biblioteket öppet 84 gånger per år, så att besökareantalet per gång utgör 5 à 6 personer.

Besöksboken utvisar representanter för "alla yrken och stånd". Frimärkssamlandet är en hobby, som skär vertikalt genom samhället, genom alla dess kretsar. Tjänstemän av alla grader, allt uppifrån statsförvaltningens tinnar; officerare och menige; läkare och ingenjörer; affärsmän och jurister; lärare och präster; professorer och konstnärer; boktryckare och guldsmeder; lantbrukare och jägmästare; apotekare och källarmästare — ja, detta är blott ett plock i den kolumn i besöksboken, där bibliotekets klienter till sina namn foga titeluppgifter. Därtill kommer en viktig — mycket viktig — yrkesgrupp, som låtit sig representeras genom de procentuellt talrikaste besöken i biblioteket, nämligen redaktörerna för svenska filatelistiska tidskrifter. Varje sådant besök i biblioteket, där en filatelistisk skribent tillgodogjort sig fackinsikter i och för reproduktion i sin tidskrift, betyder ju i själva verket mycket mera än ett individuellt besök. Tidskrifterna gå ju ut över hela landet och ofta nog även bortom dess gränser.

Den nya tid, som nu gått in för filatelien, har satt tydliga spår i vår besöksbok. Det är nu länge sedan frimärkssamlandet betraktades som en hobby för de "besuttna" i samhället. Bland besöksklientelet har jag under de gångna åren fått se representanter för olika arbetaregrupper, med vilka det varit mig ett nöje att inleda filatelistiska kontakter. Trädgårdsarbetare och snickare; förmän och svarvare; metallarbetare och avsynare — se där några av anteckningarna i ståndskolumnen! Där finnes också montören, som särskilt intresserar sig för Jordaniens frimärken, sedan han stiftat bekantskap med dem på ort och ställe, ditsänd av något av våra stora exportföretag i och för igångsättning av förnäm-

ligt maskineri! Ett annat namn tillhör den sympatiska rörarbetare, som med stort intresse tar del av de i ett engelskt generalregister införda auktionsprisen vid försäljningarna av den filatelistiska sagogestalten Ferraris kvarlåtenskap.

Diarium.

Vid sidan av besöksboken föres ett diarium. De till bibliotekarien framförda frågorna äro av det mest skiftande slag och beröra både frimärken och filatelistiska förhållanden i alla världens länder. I diariet införas dels de gjorda frågorna, dels de lämnade svaren, kompletterade med litteraturhänvisningar. Jag har tänkt mig, att en sådan liggare kan komma att bli av icke ringa värde för min "efterträdare". Diariet omfattar fram till slutet av 1951 över 300 maskinskrivna sidor i en lösbladsbok av kvartsformat. På varje blad rymmas 10—12 frågor jämte svar. Antalet dylika besvarade frågor uppgår sålunda till 3.000—3.500. — Om man ögnar igenom detta digra register, överraskas man av den filatelistiska internationalitet, som där kommer till uttryck. Det är faktiskt förfrågningar om filatelistisk litteratur från alla länder i världen, om gedigna tidskrifter på alla möjliga språk, om specialstudier på olika, givande områden inom världsfilatelen, om förfalskningar och nytryck, om uppslagsböcker och filatelistisk "skönlitteratur", om speciallitteratur beträffande det nu så populära "temasamlandet" inom olika områden av samhällsliv, naturhistoria och konst — ja, över huvud taget om allt där frankotecknet står i centrum för den filatelistiska frågeställningen.

Bokutlåning.

Bokarbeten utlånas till medlemmar i de större filatelistiska sammanslutningarna. Lånetiden är 14 dagar. Särskilda lånekort utfärdas och underskrivas av låntagaren. Mycket sällsynta eller värdefulla arbeten utlånas principiellt icke, men sådana äro tillgängliga vid personligt besök i biblioteket. Lånefrekvensen blir givetvis mycket större, när vi kommit så långt, att en bibliotekskatalog föreligger. Antalet hemlån utgjorde år 1950 273 och 1951 347. Vid lånens återställande makuleras av bibliotekarien låntagarens namnteckning på lånekorten, vilka förvaras för statistiska ändamål.

Bibliotekskatalog.

Den första avdelningen har sedan länge planerats, omfattande bibliotekets rikhaltiga bestånd av monografier. Ett manuskript föreligger,

utarbetat av direktör Votele Org, en filatelist av estnisk börd som sedan några år tillbaka tjänstgör i biblioteket och visat sig vara en synnerligen dugande arbetskraft.

Katalogen upplägges landvis och innehåller i första hand alla de specialarbeten, som finnas för vart och ett land. Dessutom förekomma emellertid i de andra bokgrupperna (allmänna handböcker, de stora katalog-handböckerna m. fl.) specialartiklar, vilka i själva verket äro att anse som ett slags monografier och därför i denna katalog medtagas bland monografierna i egentlig mening. För varje land tages litteraturmaterialet i nedanstående ordningsföljd:

Allmän behandling av resp. land; provtryck; avarter; nytryck; luftpost; lokal- och privatpost; "julmärken"; militärpost; järnvägsmärken; stämpelmärken; förfalskningar; fantasimärken; prefilatelistiska stämplor, poststämplor och förelöpare; helsaker; historia och geografi.

Som man utan vidare inser, är detta ett mycket vittsyftande arbete, och det saknar f. ö. hittills någon internationell motsvarighet. Manuskriptet omfattar över 1.500 maskinskrivna kvartssidor. Det har ännu icke fattats något definitivt beslut om tryckning av detta standardverk. För att få vägledning för internationell bedömning av ett arbete sådant som detta ur facksynpunkt har Postmuseum sedan några månader tillbaka varit i kontakt (genom utsändande av provsidor etc.) med ledande filatelister och organisationer i England, Norge, Danmark och Finland. Skriftliga utlåtanden från alla håll äro av entusiastisk natur, och man hoppas att svenska postverket via sitt Postmuseum skall kunna berika den filatelistiska världslitteraturen med detta katalogarbete, som kan betecknas som en *filatelistisk encyklopedi*.

Inom styrelsen för Postmusei vännor diskuteras f. n. denna fråga, och det är att hoppas att resultatet må bli positivt.

Postmusei filatelistiska bibliotek

har betydande mått ur internationell synpunkt. Svenska filatelister ha anledning till en viss stolthet över att det är *det tredje i storleksordningen i hela världen*. Det överträffas därvidlag endast av fackbiblioteken i Royal Philatelic Society, London, samt Collectors' Club, New York. Detta övertag gäller emellertid huvudsakligen äldre litteratur från 1860—1890-talen, ty på många av dessa — monetärt värdefulla och sällsynta men till innehållet ofta nog antikverade — arbeten har detta

Stockholmsbibliotek icke lagt särskild tonvikt. Dess främsta syftemål har varit och är att sammanbringa en filatelistisk boks-katt, som i egentlig mening är ägnad att berika samlarnas insikter på vårt fackområde. För den saken har det också sörjts genom alla de kartotek, som finnas upplagda för att snabb orientering skall kunna ske.

Slutligen bör kanske framhållas, att även om de två förnämsta filatelistföreningarna i England och U.S.A. äga boksamlingar, som äro numerärt överlägsna Stockholmsbibliotekets, så är det svenska postmuseet ägare av ett filatelistiskt bibliotek, med vilket intet annat postverk i hela världen kan konkurrera. Detta har också påpekats i notiser och längre artiklar i den filatelistiska pressen runt om i världen, speciellt i samband med svenska postverkets förvärv av Strandells bibliotek. Närmare upplysningar angående bokbeståndet och ordnandet av det-samma hade varit införda i Union Postale (Världspostföreningens i Bern tidskrift) No. 4 1945, och referat därav voro sedan införda i många av världens förnämsta tidskrifter. Samtliga recensenter voro eniga i det omdömet, att svenska postverket genom denna sin åtgärd både ur kulturella och fackliga synpunkter gjort svensk och internationell filateli en tjänst, som knappast kan överskattas.
